

Höstlista

från

Antikvariat Werner Stensgård

Historia, kulturhistoria och numismatik

2 : 2015

Antikvariat Werner Stensgård

Numismatik, Äldre böcker och Handskrifter

Gyllenhjelmsgatan 13c (gårdshuset)
645 30 Strängnäs

Telefon: 0152-41 000

Mobil: 0708 - 46 31 91

E-post: info@wernerstensgard.se

Hemsida: www.wernerstensgard.se

Bankgiro: 13736 20

Hösten är i antågande. Luften är klar och hög. De gamla böckerna med sitt lumpapper stormtrivs i det torra klimatet där de kan ligga i århundraden utan att tappa i kvalité och skick. Även jag stormtrivs. Hösten är min favoritårstid med sina vackra färger, så det är med gott mod jag skickar ut antikvariatets första höstlista.

Höstlistan innehåller 20 utvalda, nyinkomna objekt. Listans sista objekt är en komplett svit av tidskriften Åskådaren med många intressanta ämnen. Till exempel ägnas vardera av ämnena - *sweriges penningverk*, *tryckfrihetslagar* och *möjligheten att realisera banco-sedlarna*, var sitt eget nummer. För att nämna några av alla de 144 numren som utgör den kompletta sviten. Nummer nio, i listan, är ett intressant objekt vari milstenarna första gången nämns. Även Erik Brahes rörande brev till sin dödsdömde son, Per Brahe finns med, samt många andra historiskt intressanta objekt.

Jag ska dock inte uppehålla er längre utan bara påminna om den nya Facebookgruppen för alla historieintresserade boksamlare. Sök efter "Forum för äldre böcker inom historieämnena".

Werner Stensgård
Strängnäs, september, 2015.

Bankväsende.

I. Af -I-. **Financefrågor. Vårt bankväsende, som det är och som det borde vara.** Stockholm, C. Petersen, 1867. Häftad i gult tryckt omslag. 40 sidor. Något fläckat och delvis blekt omslag. Fin inlaga med ouppskurna blad.

Behandlar bland annat, men framför allt, frågan om fri sedelutgivning. Ej i Hesse.

500 kr

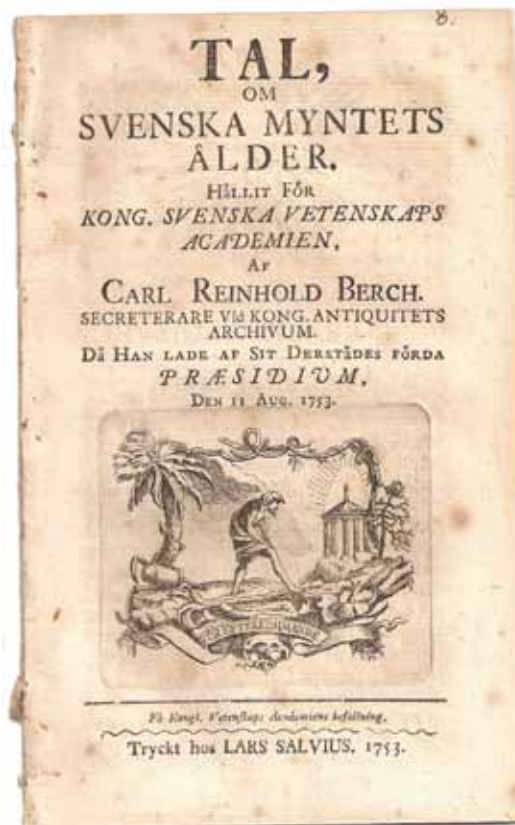

Berchs tal om svenska myntets ålder.

2. Berch, Carl Reinhold. *Tal, om svenska myntets ålder. Hållit för kong. svenska vetenskaps akademien.* Stockholm, Lars Salvius, 1753. Häftad. Tagen ur band. 35 (2) sidor. Lätt nött med en del små lagerfläckar.

Hesse Svensk numismatisk bibliografi 0552. Warmholtz Bibliotheca Sueo-Gothica 7570. Svarstalet hölls av Pehr Wargentin och är avtryckt på de två avslutande opaginerade sidorna. Carl Reinhold Berch (1706-1777) var framstående numismatiker och ämbetsman.

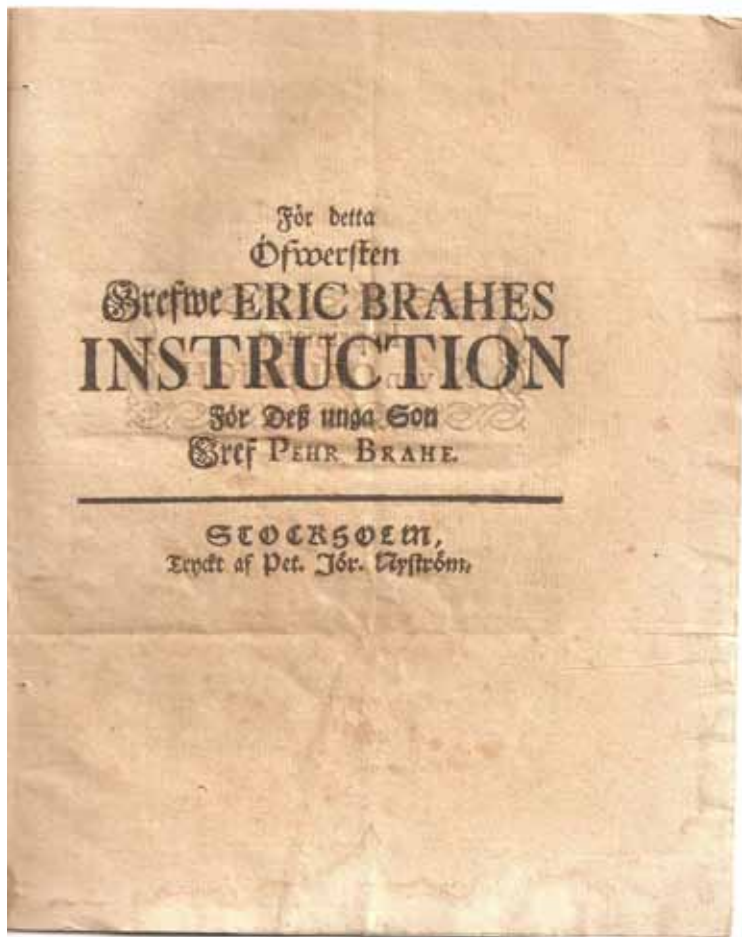
500 kr

Erik Brahes rörande brev till sin dödsdömde son, Per Brahe.

3. Brahe, Eric. För detta öfwersten grefwe Erik Brahes instruction för deß unga son gref Pehr Brahe. Stockholm, P. J. Nyström, 1756. Häftad i pappersomslag. 8 sidor. Några små lagerfläckar på titelsidan.

Warmholtz 6374. Flera upplagor utkom, bl.a. i Växjö och Örebro. Dokumentet är daterat den 16 juli 1756 samma dag som Eric Brahe fick sin dödsdom. Han avrättades på Riddarholmen den 23 juli samma år för sin inblandning i hovets revolutionsförsök tidigare detta år. Skriften översattes även till tyska. Det är ett rörande avsked från pappan innan avrättningen som inleds med orden "Mitt hjertans kära barn". 500 kr

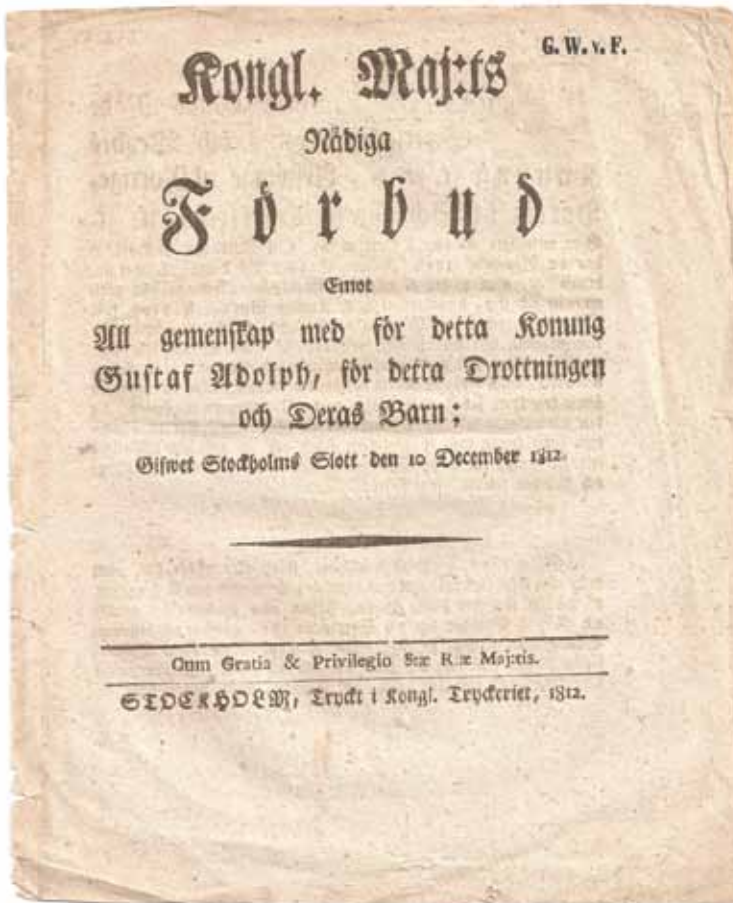

Förbud mot umgänge med Gustav IV Adolf.

4. [Förbud mot umgänge med f.d. Gustav IV Adolf], Kongl. Maj:ts Nådiga Förbud Emot All gemenskap med för detta Konung Gustaf Adolph, för detta Drottningen och Deras Barn. Stockholm, Kungliga tryckeriet, 1812. 4 sidor. Lätt nött, Initialerna G. W. v. F. diskret stämplat på titelbladet.

Gustav IV Adolf avsattes genom statskupp av ständerna efter en längre tids missnöje med kungen. Han satt tillsammans med familjen husarrest på Gripsholm 1809 och förvisades

senare samma år från Sverige. För att förhindra vidare oroligheter i landet utfärdades detta förbud mot allt samröre med före detta kungen och hans familj. Även brevväxling förbjöds, och om man mottagit brev från Gustav Adolf eller hans familjemedlemmar skulle detta anmälas till ministern för utrikes ärenden. Anmälde man inte detta blev man landsförvisad i fem år. Om man dessutom orsakade "allmänt buller och owäsende" i frågan var detta förlagt med dödsstraff. Hedvig Elisabeth Charlotta skriver i sin dagbok för december 1812: "Franska arméns återåg från Moskva och förintelse, kronprinsen smärtsamt berörd därav; hans skuggrädsla i fråga om forna konungafamiljen; anslag mot hans liv; förbud utfärdas mot all gemenskap med Gustav Adolf och familjen; Frankrikes chargé d'affaires förständigas lämna Sverige." 350 kr

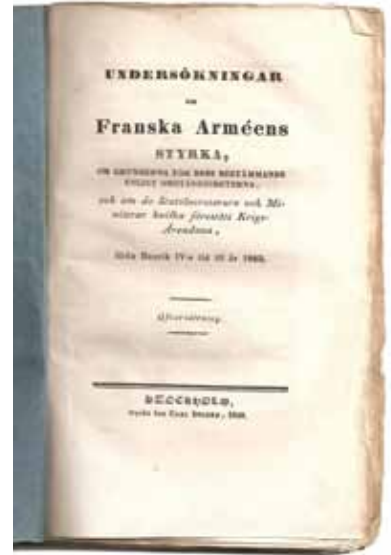

Intressant militärhistoria om Frankrike.

5. Grimoard, Philippe Henri de. *Undersökningar om franska arméens styrka, om grunderna för dess bestämmande enligt omständigheterna, och om de statssecreterare och ministrar hvilka förestått krigsårendena, ifrån Henrik IV:s tid til år 1805.* Stockholm, Carl Daleen, 1840. Häftad i samtida blått pappersomslag. 211 sidor + stor utvikbar plansch. Gott skick. Inlagan är mycket fin med oskurna kanter. Ett riktigt bra ex.

Ingår i Systematische Übersicht der Militär-Literatur (1842) som nummer 225. Översatt till svenska av Erik Lewenhaupt. En intressant och matnyttig redogörelse över franska armén från 1600-talet fram till 1805. Den utvikbara planschen visar det franska infanteriets och kavalleriets avlöning från 1600-talet fram till 1805.

800 kr

Krutstillverkning i Kronobergs län.

6. Kihlström, Eric. *Kort afhandling om mindre saltpeter-ladors anläggande samt saltpeter-jords beredning, till tjenst för allmogen i Kronobergs län.* Växjö, 1803.

Häftad med samtida pappersomslag. 16 sidor. Lätt nött.

800 kr

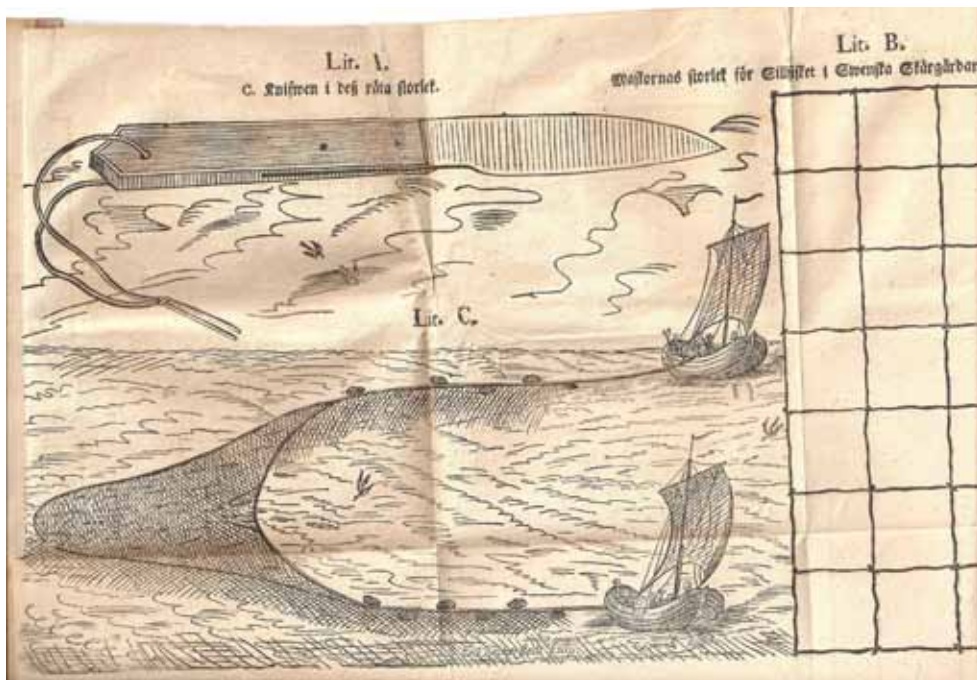

Strömmingens ansande och saltande.

7. Kommerskollegium. Underrättelse om strömmingens ansande och saltande, författad och utgifwen på kongl. maj:ts och riksens Commerce Collegii befallning. Stockholm, Kungliga tryckeriet, 1755. Häftad med ryggregmsa. (8) sidor + utvikbar plansch. Fint skick, dock reva i titelbladet, ca 1 cm, utan pappersförlust

Den utvikbara planschen föreställer bl.a. “Knifwen i dess rätta storlek” och “Maskornas storlek för sillfisket i svenska skärgårdarne eller stränderne”. Planschen är signerad C(arl) J(acob) Beckerstedt. Ett sällsynt och intressant tryck.

3000 kr

Om carolinermynten.

8. Kungl. Maj:t. Aldenstund Hans Kongl. Maj:t, genom desz nådige förordning af den 20. decemb. nästledit åhr, i nåder uphäfwit och förbudit de härtills slagne fyrdubble, dubble, enkla och halfwa caroliners bruk, så at allenast uphandlings afgiften, halfwa contributionen och utgående stora siötullen in til den i nästkommande julii dermed kunna betalas... Stockholm, Henrik Werner, 1718. Ettbladstryck. Varit vikt. Reva på ca 4 cm i ett veck. 32 x 40 cm. Tryckt på tjockt skrivpapper.

Denna förordning reglerar användandet av de så kallade carolinerna. Ett myntslag som fått sitt namn från Karl IX:s guldmynt, men nu präglades i silver. Dessa kom att kallas "Görtzka carolinen". I och med myntrealisationen 1776 upphörde carolinen att gälla.

800 kr

Första upprättandet av milstenar 1649.

9. **Kungl. Maj:t. Kongl. m:tz Krogare- och Gästgifware Ordningh.** Stockholm, Henrich Keyser, 1649. Häftad. Tagen ur band. (16) sidor. Diskret handskriften bladnumrering. Lätt nött samt några små fläckar.

Denna förordning är den första som reglerar upprättandet av milstenar, vilket är något vi fortfarande ser rester av längs pittoreska landsvägar. Milstenarna var inte några vägvisare utan ingick i ett kommunikationssystem i vilket gästgiveriet, skjutsinrättningen och vägen var förenade. En mycket viktig förordning och en milstolpe i den svenska väg-, trafik-, och kommunikationshistorien.

1500 kr

Produktplakatet 1724 (svenska navigation acts).

10. Kungl. Maj:t. Kongl. Maj:ts Nådige Förordning Angående De Fremmandes *Fahrt på Sverige och Finland*. Stockholm, Henrik Werner, 1724. Tagen ur band. 4 sidor. Lätt nött.

Produktplakatet från 1724 är den svenska motsvarigheten till de brittiska navigation acts. Svenska produktplakatet stadgade att utländska varor som kom till Sverige endast fick fraktas med svenska fartyg eller fartyg från varornas ursprungsland. Det var under Arvid Horns och mössornas riksdagperiod förordningen beslutades. Syftet var att främja den rådande ekonomiska riktlinjen, merkantilismen. Plakatet upphävdes delvis genom handelstraktater med Storbritannien och Nederländerna under 1820-talet samt miste helt sin betydelse när näringsfrihet infördes vid 1800-talets mitt. 650 kr

Kongl. Maj:ts

Rådige

601.

Förordning

Angående

De Fremmandes Färdt på Swe-
rige och Finland.

Dat. Stockholm i Råd: Cammaren den 10. Nov.

1724.

W

Cum Gratia & Privilegio S:æ R:æ Maj:tis.

SEDERHOLM/ uti Kongl. Boktryckeriet uplagdt/

Hos JOH. HENR. WERNER,
Directeur öfver alla Tryckerien i K:ket.

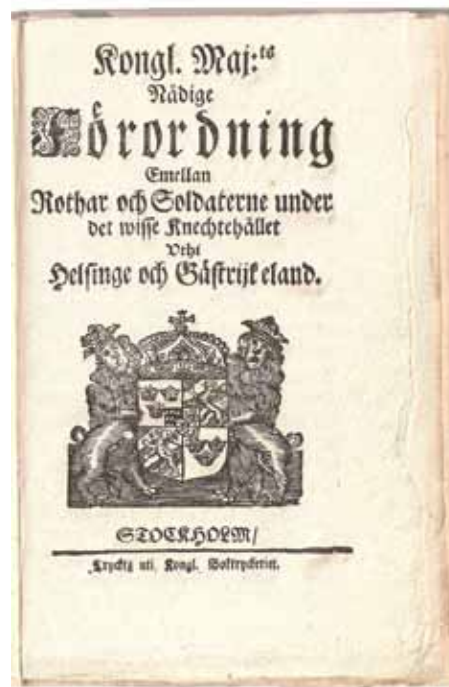
Knechtehållet i Hälsingland och Gästrikland.

II. Kungl. Maj:t. Kongl. Maj:ts Nådige Förordning Emellan Rothar och Soldaterne Under det wisse Knechtehållet. Uti Helsinge och Giestrikeland.

Stockholm, Kungliga tryckeriet, 1687. Bunden i ett senare, mycket snyggt och välgjort pappband med titeletikett på främre pärm. (16) sidor. Gott skick, dock fläck på främre pärm. Inlagan är i mycket gott skick med härliga oskurna kanter.

En viktig förordning som i nio punkter reglerar försörjningen av knektar och soldater. Både vad gäller rotheböndernas försörjning av knektarna och soldaternas rättigheter vid gästning hos bönder, med mera. *“Med Åhrskläder bör icke annat förståås än at rothebönderna åhrligen gifwa til deras kneckt en god walmars klädning med en skiorta, ett par strumpor och ett par skoor /.../”*

1000 kr

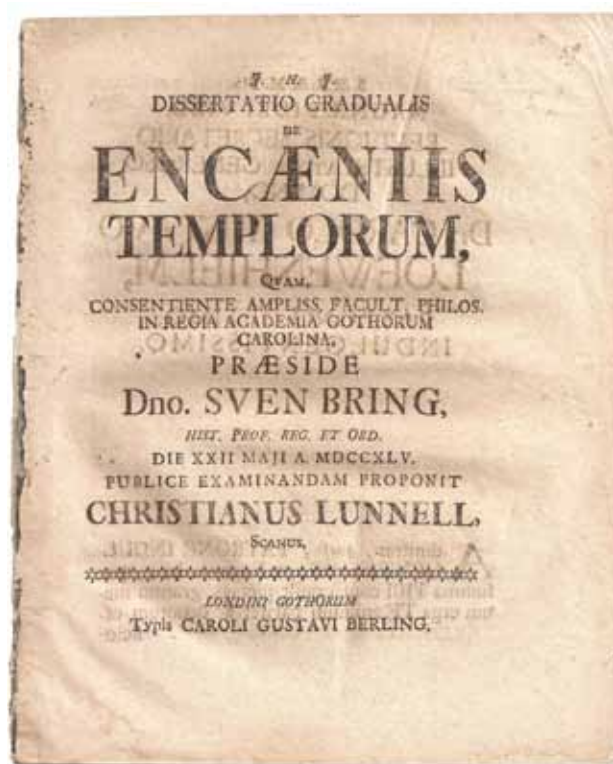

Tidig kyrkohistoria.

12. Lunnell, Christian (resp), Lagerbring, Sven (pres). **De encæniis templorum.** Lund, Caroli Gustavi Berling, 1745. Häftad. Tagen ur band. (4) 48 sidor. Lätt nött, men ett rent och fint ex.

Om kyrkoinvigningar, från judendomen och den tidiga kristna kyrkan till den svenska lutheranska. På slutet två bilagor: "En kort berettning, om de caeremonier, met sang och sermon, som bleff holden i Christian-Stads kirckis indvielse, hellig trefaldigheds söndag, d. 8. junii, anno 1628" och "Berättelse om ceremonielet, wid swenska stads-kyrckians inwigning uti Carls-Crona, åhr 1744".

500 kr

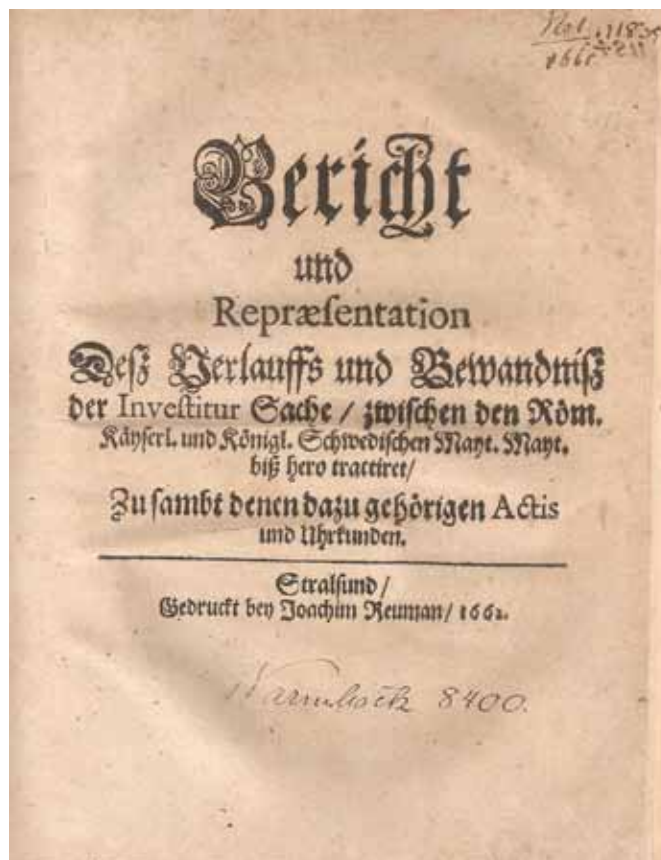

Traktat mellan Tyskromerska riket och Sverige.

13. Mevius, David. Bericht und Repräsentation desz Verlauffs und Bewandnisz der Investitur Sache, zwischen den Röm. Käyserl. und Königl. Schwedischen Mayt. Mayt. bisz hero tractiret, zu sambt denen dazu gehörigen Actis und Uhrkunden. Stralsund, Joachim Reuman, 1662. Bunden i senare pappband med titeletikett på ryggen. (60) sidor. Några få, svaga lagerfläckar.

Warmholtz 8400. Bygdén 1:162. Detta ex utan bilagorna på 92 sidor.

800 kr

Mynt och medaljer.

14. Modeer, Adolph. *Inledning til närmare kunskap om svenske mynt och skådepenningar - från början och intil dess svenska spiran lemnades af konung Håkan Magnusson.* Lund, Lundblad, 1796. Häftad med samtida marmorerat pappomslag. 328 (2) sidor. Bandet är nött men charmigt och tilltalande. Inlagan är ren och fin. John Barks exlibris.

Hesse 1362. Setterwall 5071. Detta ex utan vignettbilden på titelbladet. Den normalt sett både lärde och noggranne Adolf Modeer (1739- 99), lantmätare, historiker och författare, gjorde tämligen illa ifrån sig vad gällde numismatiken; "I svensk numismatik intar Modeers arbete 1796 den negativa rangplatsen som väl den sämsta och löjligaste produkten på området", skanderade Bengt Hildebrand. I tämligen okritisk antikvariskt nit inleder Modeer sin myntkronologi med Oden och Tor. Högberg konstaterar dock att trots alla sina brister ger boken en intressant läsning ännu idag. Adolf Modeer egna stora myntsamling hamnade till stor del i Härnösands gymnasium.

1 600 kr

Remer om medeltidens historia.

15. Remer, Julius August. *Den historiska werldens tilstånd i desz särskilda tidewarf - Medeltidens historia.* Stockholm, Henrik Nordström, 1798. Häftad med samtida gråpappersomslag. 110 sidor. Lätt nött. Omslaget är skört, med hål och reva nedtill på främre omslag.

H. von Lingens ägarstämpel på titelbladet.

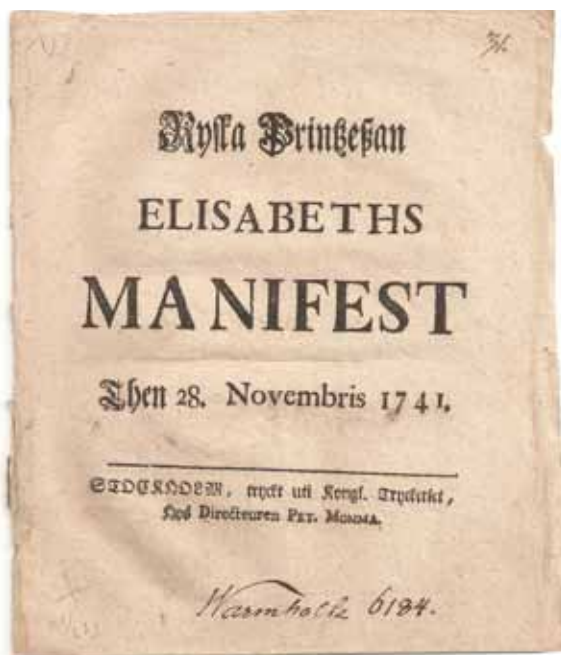
500 kr

Ryska prinsessan Elisabeths manifest efter statskuppen.

I6. [ryssland]. **Ryska Printsessan Elisabeths Manifest.** Stockholm, Peter Momma, 1741. Tagen ur band. 8 sidor. Lätt nött. Handskriven notering på titelbladet.

Prinsessan Elisabeth lyckades genom underhandlingar med svenska ambassadören i St Petersburg få hattpartiet att attackera Ryssland för att skapa förvirring. Lösa löften om landavträdelser till Sveriges fördel användes som lockbete. Elisabeth genomförde sin statskupp efter svenskarnas anfall och övertog tronen i Ryssland. Några landavträdelser ville dock inte Elisabeth höra talas om när hon väl bestigit tronen. I stället lät hon sina trupper tåga in i Finland. Genom detta manifest söker Elisabeth bekräfta sin legitimitet som drottning. Testamentet efter den avlidna Katarina I citeras och tolkas. Även legitimiteten för trogna prinsar, fältmarskalkar, grevar med mera bekräfts. Deras makt över armén och provinser styrks och säkerställs. 800 kr

Gustav III:s uppfostran.

17. Scheffer, Carl Fredrik. Handlingar, rörande h. k. h. kron-printzens, vår nu regerande allernådigste konungs, Gustaf III. uppfostran [sammanbunden med] Pieces concernant l'education du prince royal, à présent roi de Suede. Stockholm, Henrik Fougst, 1773. Häftad. Tagen ur band. (8) 28 + (8) 28 sidor. Några små, svaga lagerfläckar. I övrigt gott skick.

Setterwall 3363 och 3365. I 13 punkter redogörs för hur Gustav III:s uppfostran borde utformas. Allt från historiesyn och geografi till matematik och filosofi. Där står även att latinet är viktigt, inte minst för att förstå inskriptioner på medaljer och andra monument. Ett avslutande kapitel behandlar uttolkningen av Sveriges "fundamentallagar". Till exempel regeringsformen 1720, konungaförsäkran från 1751 med mera. Författaren till denna lilla skrift, Carl Fredrik Scheffer (1715-1786) blev Gustav III:s guvernör. Med tiden blev han även kansliråd och ekonomisk rådgivare åt Gustav III. 700 kr

Moral, religion och odödlighet.

18. Spalding, J. J. **Människans bestämmeelse, jämte några tillägg.** Linköping, D. G. Björn, 1800. Häftad. (12) 116 (1) sidor. Mycket gott skick med härliga oskurna kanter, uppsprättad.

Johann Joachim Spalding (1714-1804) var tysk präst och författare. Spaldings första skrift blev "Die Bestimmung des Menschen", som blev en ledande skrift inom den rörelse som Spalding företrädde och var en popularisering av engelsmannen Butlers tankar. Människans mål var här moral, religion och odödlighet. Lycksalighet skulle eftersträvas. Alla Spaldings senare skrifter är variationer på samma tema. Det här föreliggande exemplaret är en svensk översättning efter 13:e upplagan 1794 av "Betrachtung über die Bestimmung des Menchen".

700 kr

Numismatik.

19. Ziervogel, Evald (respondent), Celsius, Olof (preses). *Dissertatio academica, de re nummaria ejusque in historia Sviogothica usu; cujus partem secundam, consensu ampliss.* Uppsala, Henrich Keyser, 1749. Häftad i marmorerat pappersomslag. (II) 72-169 (9) sidor + 5 utvikbara planscher. Lätt nött. Snävt skuren upptill.

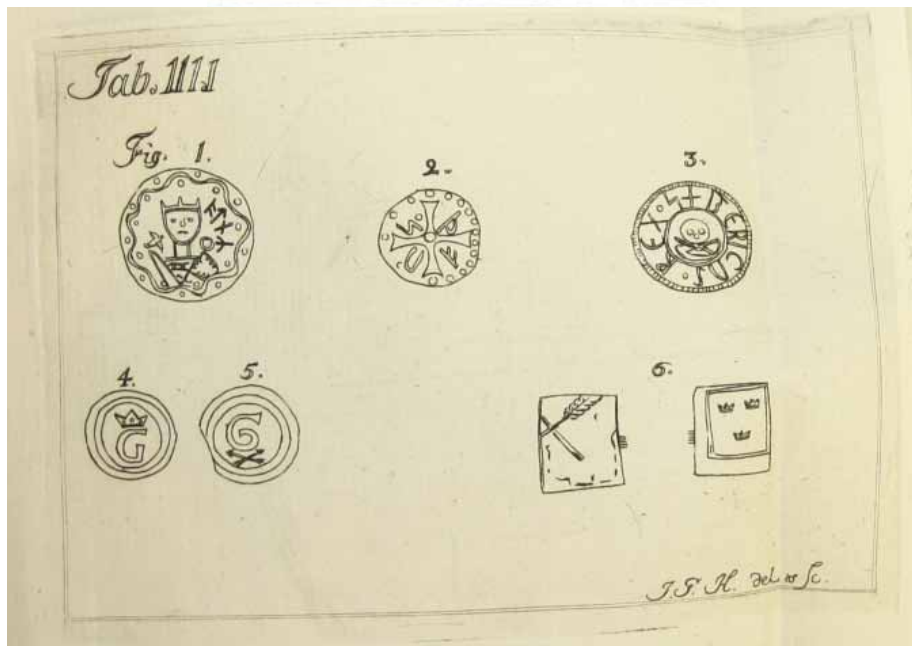
Detta är del 2 av 3. De fem planscherne har många vackra myntavbildningar. 800 kr

137 a

H. G. D.
DISSERTATIO ACADEMICA,
DE
RE NUMMARIA.
ETUSQUE
IN HISTORIA SVIOGOTHICA
U S U;
Cujus
PARTEM SECUNDAM.
*Conferens Ampli. Facultatis Philosophicae
in Reg. Acad. Upsalensi,*
PRESIDE
VIRO CELEBERRIMO,
Mag. OLAVO
CELSIO,
Hist. PROF. Reg. & Ord. Facult. Phil. h. c.
DECANO Maxime Spectab. nec non Reg.
Acad. Scient. Stockh. MEMBRO,
PRO GRADU MAGISTERII
Publico Eruditorum omnium nomine subjecit
STIPENDIARIUS STODOLINGENSIS
EVALD ZIERVOGEL,
STOCKHOLMENSIS
in Regio Antiquit. Archiv. Extraord. CANCELLISTA,
nec non Reg. Acad. Scient. Stockh. ASCRIPTUS.
In Audit. Carol. Maj. d. xi. Maji, Anno 1749.
Hact. ante sacrificium solitis.

UPSALIAE

Komplett svit av tidskriften Åskådaren.

20. [Åskådaren]. *Åskådaren - medborgerlig weckoskrift i statistiska och politiska ämnen.* Stockholm, Carl Delén, 1810-1811. Häftad i nio samlingar med 16 nummer i vardera. 1810 utkom 16 nummer och 1811 utkom 128 nummer. Varje nummer omfattar 4 sidor, förutom vissa dubbelnummer som har 8 sidor. Sista numret med innehållsförteckning över de båda årgångarna. Gråpappersremsa i ryggen med handskriven numrering, 1 till 9. Överlag mycket gott skick med härliga oskurna kanter. Lagerfläckar på respektive häftes första och sista ark förekommer. Några vikta hörn. Ryggremsan på första årgången något rissig.

Sveriges periodiska litteratur, band 1, post 397. Komplett svit, alla årgångar, alla nummer. Utgifven af Carl August Grevesmöhlen. Varje nummer behandlar ett särskilt ämne vilket lätt hittas i innehållsförteckningen i sista numret.

Ur innehållet: Nr 4 sweriges penninge-werk, Nr 7 tryckfrihetslagar, Nr 8 tryckfrihetens missbruk, Nr 11, 12 och 13 om möjligheten att realisera banco-sedlarna, Nr 18 om nationalenighet, Nr 21 om handelsbalans, Nr 94 om feodalsystemets werkan på jordbruket, Nr 97 om brännwinstillverkning, Nr 98 om salpeterstillverkning. Samt mycket mer.

2500 kr

